

Література

1. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг"// Відомості Верховної Ради. – 2002, № 1. – С. 1.
2. Говорушко Т.А. Страхові послуги: Навч. пос. – К.: Центр навч. літ-ри, 2005. – 400 с.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції розвитку страхового ринку України до 2010 року" від 23 серпня 2005 р. № 369-р. – Доступний з: www.rada.gov.ua.
4. Фурман В.М. Розвиток нових технологій у страхуванні// Фінанси України. – 2005, № 2. – С. 135-145.
5. Турбина К.Е. Тенденции развития мирового рынка страхования. – М.: Анкил, 2000. – 320 с.
6. Страхування: Підручник/ Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С. Осадець. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с.
7. Ротова Т.А., Руденко Л.С. Страхування: Навч. посібник. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 400 с.
8. Тринчук В.В. Формування та розвиток маркетингу страхових компаній: Автореф. дис. канд. ... екон. наук: 08.06.01/ Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К., 2005. – 21 с.
9. Словник української мови. [В 10-ти т. Ред. колегія: акад. І.К. Білодід (голова) та ін-ші], т.7. Поїхати-Приробляти. – К.: Наук. думка, 1976. – 723 с.
10. Словник української мови. [В 10-ти т. Ред. колегія: акад. І.К. Білодід (голова) та ін-ші], т.8. П-Р. – К.: Наук. Думка, 1977. – 927 с.

УДК 657.1:334

Асист. І.І. Стеців, канд. екон. наук;
магістр Р.Я. Пахолук – Львівська комерційна академія

ХАРАКТЕРИСТИКА ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЗАДОВОЛЕННЯ ПОТРЕБ КОРИСТУВАЧІВ

Проаналізовано підходи вчених до характеристики облікової інформації. Запропоновано систему класифікації і вимог щодо такого виду інформації.

Assist. I.I. Stetsiv; master's degree R.Ya. Paholok – Commercial academy of Lviv

The characteristic of the accounting information its meaning for satisfaction of needs of the users

The approaches of the scientists to the characteristic of the accounting information are analysed. It is offered system of classification and requirements at such kind of the information.

Keywords: the economic information, system of classification, system of the requirements, the accounting information.

Актуальність. Сучасні умови господарювання підвищують роль управлінських рішень та оптимізації відносин з державою для виконання завдань суб'єктом економіки. Ефективність життєдіяльності підприємства залежить від наявності та умілого використання економічної інформації, основу якої становить облікова. Це зумовлює необхідність чіткого визначення параметрів її формування та відповідності цих параметрів потребам користувачів. Вирішення такого завдання потребує насамперед наукового обґрунтування загальної характеристики облікової інформації та її характеристики через класифікацію і вимоги до цього виду економічної інформації.

Аналіз проблеми. Огляд спеціальної літератури в галузі бухгалтерського обліку є підстави вважати, що визначення облікової інформації та її класифікація відсутні а вимоги системно не сформовані [2, 5, 6, 8, 10, 12-15].

Вчені у галузі бухгалтерського обліку не розглядають вимоги до бухгалтерської інформації, але формулюють вимоги до обліку:

- порівнянність показників обліку з показниками плану;
- своєчасність обліку;
- точність та об'єктивність обліку;
- повнота та аналітичність;
- ясність і доступність;
- економічність [10, с.6; 18, с.11; 14, с.43; 20, с.10; 3, с.6; 22, с.14; 6, с.9].

Н.М. Грабова, крім вищезазначених вимог, пропонує достовірність облікових показників [6, с.11], а Н.М. Ткаченко – вимогу зрозумілості обліку, простоти, чіткості, дієвості даних обліку [12, с.14].

У Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку виділено 4 якісні характеристики (вимоги) до фінансових звітів: зрозумілість, доречність, достовірність і зіставність [3, с.30]. У Концептуальній основі фінансової звітності наголошується на тому, що доречність інформації залежить від її загальних властивостей та істотності [5, с.28].

У П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" наводяться такі вимоги до фінансової звітності:

- дохідливість та однозначне тлумачення;
- доречність інформації;
- достовірність;
- зіставність.

Вищенаведені вимоги (якісні характеристики), на наш погляд, можуть служити основою для створення системи вимог до облікової інформації, яка є кінцевим продуктом процесу обліку.

Метою дослідження є визначення облікової інформації, створення системи її класифікації та вимог. При вирішенні проблем, що стосуються облікової інформації доцільно опиратися на ідентичні положення щодо економічної інформації, які є загальними. Також необхідно врахувати особливості такої інформації, як обов'язкова документованість, доказовість, можливість для відтворення, адресність, юридична сила та ін.

Економічна інформація – це відображення суспільно-економічних відносин і процесів за допомогою цифр, фактів, відомостей та інших матеріалів [7, с.421]. Облікова (бухгалтерська) інформація – це відомості щодо функціонування суб'єкта економіки, зафіксовані у носіях облікової інформації.

Існують різні підходи вчених щодо системи класифікації економічної інформації та встановлення вимог до неї. Найбільш структуризовану систему класифікації та вимог до економічної інформації запропонував І.І. Стеців [13, с.20-22]. Узавши за основу систему класифікації економічної інформації з врахуванням специфіки бухгалтерського обліку класифікація бухгалтерської інформації, на наш погляд, може мати такий вигляд (табл. 1).

На основі вимог до економічної інформації сформованих І.І. Стецевим, якісних характеристик фінансової звітності, відображених у МСБО та П(С)БО 1, вимог до обліку, запропонованих вченими у галузі бухгалтерського обліку, вважаємо за доцільне подати такі вимоги до бухгалтерської інформації (табл. 2).

Табл. 1. Класифікація бухгалтерської інформації

Класифікаційна ознака	Вид інформації
За часом і підставою формування (виникнення)	Первинна, вторинна
За стабільністю	Змінна, постійна (умовно-постійна) інформація
За способом вираження	Цифрова і алфавітна
За економічним змістом	За об'єктами відображення: необігові активи, обігові активи, витрати майбутніх періодів, власний капітал, забезпечення наступних витрат і платежів, довгострокові зобов'язання, поточні зобов'язання, доходи майбутніх періодів. За видами діяльності: про виробничу, торговельну діяльність, послуги.
За характером оброблення	Інформація систематизована, несистематизована
За обсягом змісту і способом узагальнення	Разова, нагромаджувальна, зведена
За способом створення	Інформація, що формується ручним способом; що формується в автоматизованому режимі
За метою створення, взаємозв'язками і послідовністю формування	Первинна, поточна, підсумкова і архівна
За характером використання та функціями	Інформація для управління (управлінська), інформація для зовнішніх користувачів.
За можливістю користування	Загальнодоступна (публічна) інформація; конфіденційна інформація, що носить характер комерційної таємниці
За масштабами охоплення явищ (просторова ознака)	Інформація про окремих суб'єкт економіки, про регіон, державу

Табл. 2. Вимоги до бухгалтерської інформації

Вимога	Суть вимоги
Достовірність	Абсолютна відповідність первинної і вторинної бухгалтерської інформації.
Економічність (раціональність) формування	Отримання інформації такої ж якості з меншими затратами для досягнення ефективності її формування [9, с.21]. Наприклад, підприємство може скористатися послугами аудиторської фірми для ведення бухгалтерського обліку або створити на підприємстві окремих штат – бухгалтерію. Бухгалтерська інформація буде такої ж якості, але затрати на утримання бухгалтерії на підприємстві будуть меншими, ніж послуги аудиторської фірми.
Однозначність	Облікова інформація тотожно характеризує одні та ті ж процеси, об'єкти [9, с.21]
Точність	Не допускається відображення в обліку приблизних цифр. Бухгалтерська інформація має точні підрахунки.
Системність	Формування інформації за визначеними напрямками і розрізами. Наприклад, на підприємстві бухгалтерська інформація формується за такими напрямками: інформація про основні засоби, нематеріальні активи, запаси, дебіторську, кредиторську заборгованість, грошові кошти та ін. У свою чергу, інформація про основні засоби формується у розрізі надходження, вибуття основних засобів, інвентарних номерів, ціни, матеріально відповідальних осіб.

Вимога	Суть вимоги
Комплексність	Охоплення інформацією всіх аспектів, що характеризують процеси, об'єкти для досягнення повного відображення [9, с.21].
Реальність	Відображення в інформації справжнього стану процесів і об'єктів [9, с.21].
Оптимальність	Формування інформації відповідно до потреб користувачів для забезпечення її достатності та уникнення надлишковості [9, с.21].
Зіставність	Формування інформації за однозначними параметрами для досягнення зіставності її показників [9, с.21]. Користувачі повинні мати можливість порівняти бухгалтерську інформацію за різні звітні періоди та інформацію різних підприємств. Бухгалтери повинні відображати господарські операції, складати звітність за єдиними правилами і методикою.
Доречність (актуальність)	Формування інформації у визначені терміни, що забезпечує її оперативність, своєчасність і корисність [9, с.21]. Тільки своєчасна бухгалтерська інформація може бути корисною для прийняття управлінських рішень і забезпечить обрання їх оптимального варіанту.
Доказовість	Формування бухгалтерської інформації за визначеними правилами (законодавчо, методично тощо), які створюють можливість відтворення подій, відображених в ній [9, с.21].
Істотність	Забезпечення важливості та вагомості інформації, що визначає її значення для конкретної ситуації [9, с.21].
Зрозумілість	Формування інформації за параметрами, доступними розумінню [9, с.21]. Бухгалтерська інформація повинна бути доступна для розуміння особам, що мають необхідні знання та зацікавленні в сприйнятті цієї інформації.
Повнота	Відображення в обліковій інформації всіх фактів життя суб'єкта економіки за певний період.
Контрольованість	Інформація обліку піддається бухгалтерському контролю під час її формування.
Коригованість	Можливість виправлення помилкової інформації за будь-який період у момент її виявлення.
Незмінність	Не допустимість внесення змін у облікову інформацію минулих звітних періодів.

Отже, бухгалтерська інформація відповідає тим же вимогам, що й економічна. Особливістю бухгалтерської інформації є те, що вимоги до неї також мають відображення у принципах бухгалтерського обліку, які зафіксовані у Законі України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р. №996-XIV [1].

Висновки

Запропоновані визначення, класифікація та вимоги до бухгалтерської інформації сприятимуть покращенню методики її формування. Це забезпечить повне задоволення потреб користувачів у обліковій інформації, підвищить якість прийняття управлінських рішень, що позитивно вплине на результати господарювання суб'єктів економіки.

Література

1. "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" Закон України від 16 липня 1999 р. № 196-XIV.

2. Васюта-Беркут О.І. та ін. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник/ О.І. Васюта-Беркут, Г.В. Шепітко, Н.О. Ромашевська. За заг. ред. В.Б. Захожая. – К.: МАУП, 2001. – 176 с.
3. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі: Практ. посіб. – К.: Лібра, 2001. – 840 с.
4. Головач В. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та проблеми їх запровадження в Україні/ Економіка. Фінанси. Право. – 2000, № 7. – ст. 26-29.
5. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку. Підручник/ За ред. М.В. Кужельного. – 6-те вид. – К.: А.С.К., 2003. – 266 с.
6. Грабова Н.М. та ін. Бухгалтерський облік у торгівлі: Навч. посіб для студ. вищ. навч. закл./ Н.М. Грабова, В.М. Добровський; За ред. М.В. Кужельного. – К.: А.С.К., 2004. – 800 с.
7. Економічна енциклопедія: У трьох томах, т. 1/ Редкол.: В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Вид. центр "Академія", 2000. – 864 с.
8. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік. Навч. посіб. – К.: Вид-во "Центр учбової літератури", 2003. – 624 с.
9. Приходько Н.С., Стеців Р.І., Стеців І.І., Штепа Н.П. Економічний аналіз. Ч.1. Теорія економічного аналізу: Навч. посібник. – Львів: вид-во Львівської КА, 2004. – 168 с.
10. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник. – 3-тє вид, перероб. і. доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 578 с.
11. Серединська В.М. та ін. Теорія економічного аналізу: Підручник/ В.М. Серединська, О.М. Загородна, Р.В. Федорович; За ред. Р.В. Федоровича. – Тернопіль: Укрмед-книга, 2002. – 322 с.
12. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підр. для студ. ек. спец. ВНЗ. – 6-те вид. – К.: А.С.К., 2002. – 784 с.
13. Усач Б.Ф., Шурпенкова Р.К. Теорія бухгалтерського обліку. Навч. посібник. – К.: Знання, 2004. – 301 с.
14. Чебанова Н.В., Василенко Ю.А. Бухгалтерський фінансовий облік. Посібник – К.: Вид. центр "Академія", 2002. – 672 с.
15. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посіб. – К.: Знання – Прес, 2003. – 444 с.

УДК 330.101

Доц. О.О. Кундицький, канд. екон. наук – Львівський
НУ ім. Івана Франка

ДО ПИТАННЯ ПРО СУТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Розглянуто різні погляди науковців щодо визначення суті державного регулювання. На основі проведеного аналізу автор обґрунтовує власне визначення "державного регулювання".

Doc. O.O. Kundycki – Lviv NU named after Ivan Franko

To the question about essence of the state adjusting of economy

The different looks of researches workers are examined in relation to determination of essence of the state adjusting. On the basis of the conducted analysis an author grounds own determination of the "state adjusting".

Проблема державного регулювання, безумовно, одна з центральних проблем економічної науки. Вона супроводжує її чи не з перших кроків. Причому, з плином часу гострота проблеми не тільки не згладжується, а навпаки, посилюється. Перед нами, безперечно, одна із "вічних" тем. Водночас серед дослідників цієї проблеми немає єдності, щодо визначення терміну "державне регулювання".

В економічній літературі є чимало визначень "державного регулювання". На нашу думку, їх можна згрупувати за такими ознаками: